

БЛИК О.С., асп.

ДВНЗ "Бердянський державний педагогічний університет",
м. Бердянськ

ІНВЕСТУВАННЯ В ЗЕЛЕНИЙ БІЗНЕС ЯК ШЛЯХ ДО ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розглянуто необхідність інвестування в «зелений» бізнес. Розкрито сутність поняття «зелений» бізнес. Проаналізовані кроки держави у цьому напрямку.

Рассмотрена необходимость инвестирования в «зеленый» бизнес. Раскрыта сущность понятия «зеленый» бизнес. Проанализированы шаги правительства страны в этом направлении.

The article considers the need to invest in "green" business. The essence of the concept "green" business. Analyzed the steps of the government of the country in this direction.

Актуальність. Зелена індустрія або зелені сектори економіки покликані матеріалізувати нові джерела зростання, пов'язані з ефективним використанням природних ресурсів та екоефективних технологій, у екологічну продукцію та послуги, а, відповідно, у додану вартість та прибутки компаній, що займаються цією діяльністю. Сприяння їх розвитку та позелененню традиційних «коричневих» технологій і моделей ведення бізнесу становить центральне завдання державних стратегій переходу до більш зеленої економіки [1].

Досліджуючи актуальні проблеми процесів переходу України до зеленого типу економіки, проблеми і механізми взаємозв'язку економічної, соціальної та екологічної безпеки, взаємодію політичних і економічних важелів у процесах її розробки та впровадження, автор використовував праці Білорус О., Гончаренко М., Зленко В., Зернецької О., Лук'яненко Д., Пахомова Ю., Скаленко О., Соколенко С. та праці інших авторів.

Мета дослідження. Розгляд процесів інвестування в зелений бізнес як шляху до технологічного оновлення промисловості, оскільки формування поняття «зелений» бізнес, уточнення класифікації видів діяльності з виробництва та постачання екологічних товарів і послуг, розроблення інструментарію сприяння ефективнішому використанню ресурсів та зменшенню негативному впливу виробництва на довкілля ще не завершено. Фінансова криза надала додатковий імпульс зусиллям міжнародних організацій у цьому напрямі.

Основна частина. Впровадження зелених (ресурсно-ефективних та більш чистих) технологій істотно збільшує можливості розвитку зеленої

економіки та зеленого бізнесу. Порівняно з РЕБЧВ це на порядок більш дорогий, але перспективний шлях підвищення конкурентоспроможності підприємств та зменшення негативного впливу їх діяльності на навколишнє середовище.

Фінансово-економічна криза стала для розвинутих країн катализатором розвитку новітніх зелених технологій, у першу чергу енергетичних. Вони розглядаються як передумова енергетичної незалежності країн, розвитку сучасної інфраструктури, зменшення деградації екосистем.

За висновками Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) багато з обіцяючих низько вуглецевих технологій сьогодні коштують набагато дорожче, ніж технології на основі традиційного викопного палива, знизити їх вартість можливо лише шляхом освоєння – прискорення досліджень, розробок, демонстрації та впровадження (ДРДВ), завдяки чому технології стануть більш рентабельними та привабливими для використання приватним сектором [2].

У своїй доповіді 2010 року «Перспективи енергетичних технологій» МЕА відмітило перші ознаки революції енергетичних технологій, яка відбувається поки що «знизу-вверх», і закликала сприяти задіянню нових джерел зростання на основі збалансованого використання відновлювальних ресурсів та перероблення відходів. З цією метою МЕА розроблено глобальні технологічні дорожні карти (ТДК) розвитку і впровадження інноваційних енергетичних технологій, які дозволять досягти скорочення викидів вуглецю в енергетиці до 2050 року на 50%. Вони охоплюють: уловлювання та захоронення вуглецю, електричні та гібридні автомобілі, вітроенергетику, колектори сонячної енергії, фотоелектричні батареї, біопаливо, енергоефективні будівлі (системи опалення та охолодження), ядерну енергетику, раціональні електромережі, тощо. Такі глобальні ТДК спрямовані на розвиток складних міжсекторальних технологій і передбачають партнерство з великим бізнесом для інвестування в їх освоєння та впровадження.

Стратегічними документами усіх розвинутих країн так само передбачено розширення інвестицій у розвиток і освоєння зелених технологій. Так, Європейським стратегічним планом з енергетичних технологій передбачено швидке розроблення ключових енергетичних технологій на європейському рівні, які повинні забезпечити виконання до 2020 року трьох стратегічних цілей: скорочення обсягів споживання первинної енергії на 20%, збільшення до 20% частки відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі ЄС та зменшення на 20% обсягів викидів парникових газів [3].

Загалом в рамках шести Європейських індустріальних ініціатив (ЄІІ), що реалізують ТДК у сферах вітроенергетики, сонячної енергетики, біоенергетики, розумних електричних мереж, уловлювання та збереження

вуглецю, сталої атомної енергетики, передбачається інвестувати у ДРДВ до 2020 року понад 47 млрд. Євро [4].

Німеччина є одним з європейських лідерів у сфері розвитку новітніх зелених технологій та торгівлі екологічною продукцією з часткою в 16% на світовому ринку. Німецький сектор зеленої індустрії налічував у 2007 році півтора мільйона працівників, з них близько 250 тис. осіб – у секторі відновлюваних джерел енергії. У серпні 2006 року Федеральним урядом запущено Стратегію розвитку високих технологій для Німеччини з метою концентрації досліджень з розвитку і освоєння 16 технологій у п'яти напрямках та створення відповідного інноваційного клімату [5].

Її складова - високотехнологічна стратегія для захисту клімату та ефективного використання ресурсів («High-Tech Strategy for Climate Protection»), покликана прискорити технологічні прориви у сфері захисту клімату, ресурсозбереження та енергетики для досягнення стратегічної цілі - скорочення на 40% емісії CO₂ до 2020 року. Вона охоплює такі пріоритетні напрями як ефективне використання електроенергії, районні системи опалення, паливні комірки, енергоефективність у промисловості, торгівлі та послугах, будівлях, безпека ядерних реакторів, тощо.

Щорічно роль зеленого інвестування на світових ринках капіталу зростає, що підтверджує передусім зростання обсягів фінансових ресурсів, спрямованих у «зелені» проекти. За даними Форуму соціального інвестування США приблизно 11% прибутків великі корпорації витрачають на стале інвестування, в Європі ця цифра становить приблизно 17%. Сьогодні більшість грантів міжнародних організацій даються на досить жорстких умовах щодо захисту навколишнього середовища, що посилює зацікавленість бізнесменів у розвитку «зелених» технологій. Сертифікація, екологічне маркування продукції на міжнародному рівні також спонукають компанії до виробництва товарів, дружніх до довкілля та енергоефективних [6].

Всесвітня бізнес-рада із сталого бізнесу у своєму проекті «Бачення-2050» прогнозує, що перетворення, пов'язані з реалізацією низько-вуглецевих ресурсно-ефективних проектів, розширять можливості ділової активності в різних сегментах бізнесу до 3-10 трлн. дол. США у 2050 році (у нинішніх цінах).

Держава в змозі забезпечити обмежену частку інвестицій, необхідних для підтримки розвитку зеленого бізнесу та зелених технологій, але завдяки стимулюючій політиці на фінансових ринках може забезпечити залучення необхідного фінансового капіталу та необхідного притоку грошових ресурсів. Серед таких спеціальних інструментів фінансового ринку, які відпрацьовані розвинутими країнами:

1. використання гнучких механізмів Кіотського протоколу, включаючи торгівлю викидами та механізми спільного впровадження,
2. схема цільових екологічних (зелених) інвестицій, отриманих від

продажу квот на викиди парникових газів, що спрямовуються компаніями на проекти з скорочення таких викидів;

3. створення інвестиційних фондів для фінансування компаній зеленого бізнесу;

4. надання кредитів на фінансування екологічних програм;

5. страхування ризиків природних катастроф та зміни клімату.

ЮНКТАД у своїй доповіді про світові інвестиції 2010 року відзначає, що потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) лише у альтернативну/відновлювальну енергетику, рециклінг та виробництво еко-технологічної продукції досягло 90 млрд. дол. США у 2009 році. Близько 40% ПІІ у низько-вуглецеві проекти, що фінансувалися протягом 2003-2009 років, здійснювалися у країнах, що розвиваються, причому 10% таких інвестицій генерувалося транснаціональними компаніями з країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються [7].

Національна політика сприяння інвестиціям у зелену економіку повинна передбачати не тільки створення рамкових умов для реалізації бізнесом своїх можливостей, захисту прав інвесторів та узгодження іноземних інвестицій з національними стратегіями розвитку, але й провадження відповідної промислової політики – створення кластерів у зелених секторах для кращого використання робочої сили і природних ресурсів, поширення технологій шляхом зміцнення зв'язків ТНК з місцевими підприємствами.

Створення нових компаній чистої енергетики здебільшого пов'язано з дослідженнями і розвитком новітніх технологій, створенням демонстраційних зразків та доведенням до стадії зрілості. Для нових високотехнологічних компаній найбільш критичним є період становлення, який вимагає значних коштів для доведення реальності їх концепції бізнесу, у той час як економічна віддача від інноваційного проекту може бути отримана здебільшого на останніх етапах його реалізації, коли налагоджується серійне виробництво продукції. На цих етапах основну роль грають інвестиції венчурного капіталу та інституційних інвесторів (пенсійних, страхових фондів, тощо). На останньому етапі розвитку «зеленого» бізнесу відбувається фінансування активів через залучення публічного капіталу на фондових ринках.

Держава підтримує такі проекти шляхом співфінансування через різні інститути фінансування розвитку (банки розвитку, венчурні фонди та компанії) та використання механізмів державно-приватного партнерства з чітким розподілом ризиків та вигод від реалізації проектів між державою і приватними виконавцями.

На Міжнародному енергетичному форумі-виставці «World Future Energy Summit», що відбувся в АБУ-ДАБІ, Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй (ООН) Пан Гі Мун проголосив 2012 рік Міжнародним роком сталої енергетики для всіх [8].

Створена у 2009 році генеральним директором ЮНІДО п. Канде Юмкеллою Консультативна група з енергетики та зміни клімату (AGECC) поставила дві сміливих, але досяжних до 2030 року цілі - всеохоплюючий доступ до сучасних джерел енергії та 40-відсоткове зростання ефективності використання енергії. Для досягнення цих цілей необхідно акумулювати 35 млрд. доларів на рік протягом наступних 20 років - загалом 700 млрд. доларів. Це лише три відсотки від прогнозованого Global Investment Energy за той же період. Країнам пропонується взяти на себе зобов'язання щодо продуманих інвестицій.

Отже, зелений бізнес – це у першу чергу комерційна діяльність, спрямована на отримання прибутків. У короткостроковому періоді створення доданої вартості завжди буде мати більший пріоритет порівняно з пріоритетами зменшення впливу на довкілля та оптимізації використання ресурсів за інших рівних умов. Проте бажання зберігати та зміцнювати конкурентні позиції на ринках спонукає компанії до вибору довгострокових стратегій, які враховують перспективи розширення ринків для екологічних товарів та послуг, можливості впровадження та здешевлення новітніх екоефективних технологій, зменшення цін на енергоресурси з відновлюваних та альтернативних джерел. У стимулюванні цих процесів важливу роль грають національні уряди через впровадження відповідних стандартів та регуляторних актів, розширення обсягів фінансових ресурсів на дослідження, розвиток і демонстрацію переваг нових технологій, зменшення субсидій на постачання і використання викопного палива – основного джерела забруднень.

Бібліографічний список

1. UNIDO, General Conference Thirteenth session, Vienna, 7-11 December 2009 Forum on industrial development issues Issues paper by the Secretariat Distr.: General 28 October 2009. – с.6.

2. Перспективы энергетических технологий 2006. В поддержку Плана действий «Группы восьми». Сценарии и стратегии до 2050 г. ОЕСР/МЭА, WWF России (пер. на русский язык). М.: 2007. – 586 с.

3. Green Paper. A European Strategy for Sustainable, Competitive and Secure Energy. Brussels, 8.3.2006. COM(2006) 105 final. - <http://ec.europa.eu>.

4. The European Strategic Energy Technology Plan/ Towards a low-carbon future. European Union, 2010. - <http://setis.europa.eu/>.

5. Research and Innovation for Germany. High-Tech Strategy. Results and Outlook. Federal Ministry of Education and Research. 2009 - www.e-fi.de.

6. Степаненко Б.В. Фінансування зеленого бізнесу у контексті забезпечення сталого розвитку / Степаненко Б.В. // Актуальні проблеми економіки – 2010 - № 12 – с. 76.

7. World Investment Report 2010. Investing in a Low-carbon Economy.

United Nations 2010. – www.unctad.org/wir.

8. [http://www.unido.org/index.php?id=7881&tx_ttnews\[tt_news\]=850&cHash=f160cd2d5384f734eb5b44efae2ee2a9](http://www.unido.org/index.php?id=7881&tx_ttnews[tt_news]=850&cHash=f160cd2d5384f734eb5b44efae2ee2a9).